

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

16/2686-

3. juli 2018

Eima kraftverk i Hol kommune i Buskerud - klagesak

Advokat Ola Brekken klager i brev av 27.1.2016 på vegne av Monique Aas Hertzberg og Kirsten Rytter på Norges vassdrags- og energidirektorats (NVE) konsesjon av 16.12.2015 til bygging av Eima kraftverk.

NVE har vurdert klagen uten å finne grunnlag for å omgjøre sitt vedtak, og har oversendt saken til departementet 28.6.2016.

1. Bakgrunn

Blåfall AS søkte 2.2.2015 om tillatelse til å bygge Eima kraftverk. Prosjektet ble senere overført til Norsk Vannkraft AS.

Eima kraftverk vil utnytte et fall på 290 m, mellom inntak på kote 1130 og kraftstasjon på kote 840. Kraftverket vil ha en slukeevne på 1,5 m³/s, som tilsvarer 263 % av middelvannføringen, og installert effekt på 3,6 MW. Det er foreslått slipp av minstevannføring på 140 l/s i perioden 1. mai til 30. september og 25 l/s resten av året. Kraftverket vil med dette ha en årlig produksjon på om lag 8,5 GWh.

NVE har kunngjort søknaden og sendt den på høring til lokale myndigheter og interesseorganisasjoner. **Hol kommune** tilrår at det ikke gis konsesjon. Kommunen mener at ulempene for natur og brukerinteresser er klart større enn fordelene. **Fylkesmannen i Buskerud** kan ikke anbefale at det gis konsesjon. Fylkesmannen legger vekt på landskapsverdier og vannmiljø. **Buskerud fylkeskommune** uttaler at de må gjennomføre arkeologisk registrering før de kan gi endelig uttalelse. Fylkeskommunen ber om at det tas hensyn til automatisk freda kulturminner i form av kullgroper og en jernvinne i nærheten av

rørgaten. **Nordfjella og Fjellheimen villreinnemnd** uttaler at tiltaket neppe vil ha noen betydning for villreinsens bruk av området når anleggsfasen er ferdig. Det påpekes at det er viktig at det utarbeides rutiner for midlertidig stans i anleggsdriften dersom villreinflokker skulle nærme seg. **Naturvernforbundet i Buskerud** kan ikke anbefale at det gis tillatelse til Eima kraftverk. Det legges vekt på virkninger for biologisk mangfold, landskap og brukerinteresser. **Sissel Carlstrøm (hytteeier)** peker på viktigheten av kulturminneundersøkelser. **Advokatfirmaet Haavind for grunneierne** av gnr 66, bnr 65, 66 og 472 påpeker at de er fallrettighetshavere, at avtale om utnyttelse av fallrettighetene ikke er inngått og at de har sterke innvendinger mot utbyggingen.

Følgende gjengis fra NVEs sammendrag i KSK-notat nr. 72/2015:

"...

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Eima kraftverk vil være et bidrag til en fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter gitt avbøtende tiltak. NVE mener en skånsom utbygging som tar hensyn til eventuelle kulturminner og som ikke er til hinder for friluftsliv og allmenn ferdsel vil ha akseptable virkninger for allmenne og private interesser."

2. Klagen

Advokat Ola Brekken klager i brev av 27.1.2016 på vegne av Monique Aas Hertzberg og Kirsten Rytter på NVEs vedtak om å gi konsesjon til Eima kraftverk. Klager mener at fordelene ved en utbygging ikke overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser, slik at konsesjon ikke kan gis, jf. vannressursloven § 25. Klager mener også at NVE har begått flere saksbehandlingsfeil som i sum medfører at vedtaket er ugyldig, jf. forvaltningsloven § 41.

Argumentene i klagen kan oppsummeres slik:

- Klager mener at NVE har begått flere saksbehandlingsfeil. Det vises til at klagerne ikke ble orientert om søknaden fra Blåfall AS. Innsendte innvendinger i e-post og brev 31.8.2015 er ikke en del av saksdokumentene.
- Klager mener at hensynet til fisk og andre arter som er avhengig av vannføringen ikke er tilstrekkelig ivarettatt i NVEs vedtak.
- I følge klager vil utbyggingen ha betydelige ulemper for landskap og friluftsliv.
- Klager mener at NVE har tillagt hensynet til biologisk mangfold for liten vekt.
- Klager mener at de hydrologiske virkningene er usikre, både når det gjelder vannføringen i vassdraget og virkninger på grunnvann.
- Hol kommune, Fylkesmannen i Buskerud og Naturvernforbundet i Buskerud er imot utbyggingen. Klager mener at NVE ikke har tillagt dette tilstrekkelig vekt.
- Klager mener at NVE ikke har gjort en tilstrekkelig vurdering av tiltakets samfunnsøkonomiske virkninger.

3. Departementets vurderinger

Tillatelse til Eima kraftverk kan gis om "*fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser*", jf. vannressursloven § 25. Departementet vil drøfte de merknader fra klager som er nødvendig for å begrunne avgjørelsen. Departementet kan også ta hensyn til forhold som ikke er tatt opp i klagen.

I NVEs oversendelse av klagen skriver NVE følgende:

"En vesentlig del av klagen knytter seg til allmenne interesser, blant annet forholdet til landskap, friluftsliv og biologisk mangfold. Privatpersoner eller virksomheter har imidlertid ikke rettslig klageinteresse der interessene som søkes ivaretatt gjennom klagen kun er av allmenn karakter. Dette fordi de ikke blir sett på som naturlige representanter for allmenne interesser på en slik måte at det er rimelig at det blir gitt klagerett. NVE vurderer derfor ikke denne delen av klagen."

Departementet vil bemerke at det etter forvaltningsloven ikke uten videre kan oppstilles et krav om rettslig klageinteresse for klagere med partsstatus. Departementet viser til *Woxholth, Forvaltningsloven med kommentarer (2011)* s. 497-498 med videre henvisninger til uttalelser fra Justisdepartementets lovavdeling og Sivilombudsmannen. Etter departementets oppfatning må derfor også klagegrunner av allmenn karakter vurderes dersom klager er part i saken.

Samfunnsmessige virkninger

Den viktigste samfunnsnyttien med Eima kraftverk vil være produksjon av 8,5 GWh fornybar kraft.

Blåfall AS har oppgitt utbyggingskostnadene til 33 mill. kr. Dette gir en spesifikk utbyggingspris på 3,88 kr/kWh. Justert til prisnivå per 2017 vil estimert byggekostnad være 34,7 mill. kr. Dette gir en spesifikk utbyggingskostnad på 4,08 kr/kWh.

Departementet har gjort en beregning av nåverdien av prosjektet basert på oppgitte investeringskostnader, antatte driftskostnader, forventet produksjon og elsertifikatpris, samt et utfallsrom for kraftprisen, slik det er modellert av NVE frem mot 2030 (høy/lav/basis). Gitt forutsetningene for investerings- og driftskostnader gir ikke prosjektet positiv nåverdi om man legger NVEs basisprisbane samt elsertifikatinntekter til grunn, tiltaket er da avhengig av et lavere kostnadsnivå. I et høyprisscenario viser beregningene positiv nåverdi.

Departementet påpeker at usikkerheten i denne fasen normalt er betydelig både når det gjelder faktisk produksjon og kostnader. I konsesjonsvurderingen vil departementet vurdere miljøvirkningene av tiltaket nærmere, og ta stilling til om tiltaket samlet sett vurderes som samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Landskap og friluftsliv

Tiltaksområdet har verdier for landskap og friluftsliv. Eima kraftverk vil medføre redusert vannføring over en elvestrekning på 1550 meter og inngrep som følge av etablering av kraftstasjon, rørgate, anleggsvei og inntaksdam.

Hol kommune viser til at det er flere turstier i området rundt Eima og at området er et svært viktig og mye brukt friluftsområde. Spesielt øvre del av juvet er ifølge kommunen blant de vakreste naturområdene i Ustedalen og Geiloområdet. Stien langs Eima er også en viktig ferdselsåre fra Geilo til Hallingskarvet nasjonalpark. Utbyggingen vil føre til betydelig redusert vannføring noe som etter kommunens syn vil forringe elvemiljøet og turopplevelsen. Kommunen påpeker at utbyggingen kan gi indirekte negative økonomiske konsekvenser på grunn av de negative virkningene på brukerinteresser som igjen kan få betydning for Geilo som reiselivsdestinasjon. Fylkesmannen i Buskerud og Naturvernforbundet i Buskerud legger også vekt på ulempene for landskap og friluftsliv. Disse legger i tillegg til ulempene ved redusert vannføring også vekt på at tiltaket vil medføre betydelige landskapsinngrep som følge av anleggsvei, rørgate og inntak. Kommunen, fylkesmannen og Naturvernforbundet påpeker at den samlede belastningen på vassdragsnaturen i området er stor og at det dermed er enda viktigere å bevare Eima urørt.

NVE er enig med høringspartene i at området som berøres har kvaliteter for landskap, naturopplevelser og friluftsliv. Redusert vannføring vil bli mest synlig i øvre deler av vassdraget og i nedre deler der Bergensbanen og riksveg 7 krysser elva. Etter NVEs syn er det først og fremst i perioder med høy vannføring at Eima fremstår som et verdifullt landskapselement av lokal betydning. Slipp av tilstrekkelig minstevannføring, sammen med overløp vil bidra til å ivareta Eima som en levende elv også etter en utbygging. Etter NVEs syn vil det være mulig å begrense de varige sårene i terrenget ved skånsom utførelse av de tekniske inngrepene.

Etter departementets vurdering er de største ulempene ved en utbygging av Eima kraftverk knyttet til konsekvenser for landskap og friluftsliv. Flere av høringspartene og rapporten om biologisk mangfold beskriver øvre del av tiltaksområdet som et distinkt elvelandskap med fosser og stryk. Etter departementets vurdering vil utbyggingen føre til kraftig redusert vannføring spesielt på sommerstid. Dette vil redusere verdien av Eima som landskapselement i den perioden området er mest brukt.

Inntaket er planlagt på kote 1130 og øvre deler av tiltaksområdet ligger i et høyfjellsterreng uten særlig inngrep. OEDs *Retningslinjer for små vannkraftverk* påpeker at inngrep i sårbart høyfjell skal unngås dersom muligheten for avbøtende tiltak er begrenset, og inngrepene blir svært synlige og etterlater varige sår. Etter departementets vurdering vil øvre del av tiltaket utgjøre et varig teknisk inngrep i sårbart høyfjell som vil være godt synlig fra mye brukte stier. Departementet mener at selv om det er i anleggsperioden man vil ha størst negativ effekt, så tar revegeteringen i høyfjellet lang tid og den visuelle virkningen i øvre del vil også gjøre seg gjeldende i driftsperioden.

Fylkesmannen legger vekt på at hovedvassdraget Usteåni er sterkt regulert og at Eima er en av få sideelver i Hallingdal som fremstår urørt av menneskelig aktivitet. Departementet støtter Fylkesmannen og mener den samlede belastningen på vassdragsnaturen er et viktig moment i saken. Departementet merker seg også den lokale motstanden fra kommunen, Fylkesmannen og Naturvernforbundet begrunnet med utbyggingens negative konsekvenser for landskap og friluftsliv.

Området er mye brukt og landskapsopplevelsen vil, etter OEDs syn, påvirkes negativt både av redusert vannføring og av tekniske inngrep, spesielt i den øverste og mest verdifulle delen av Eima. Etter departementets vurdering vil avbøtende tiltak ikke kunne redusere de negative konsekvensene i tilstrekkelig grad. Konsekvensene for landskap og friluftsliv må tillegges stor vekt i vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

Naturmangfold

Bestemmelsene i naturmangfoldloven § 7 og prinsippene i samme lov §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vannressursloven. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling etter vannressursloven. Kunnskapsgrunnlaget departementet bygger vurderingen på, omfatter bl.a. følgende:

- Søknad av 2.2.2015 med tilhørende rapporter om konsekvenser for biologisk mangfold m.m.
- NVEs bakgrunn for vedtak av 25.9.2015.
- Innkomne høringsuttalelser, rapporter m.m.

Tiltaksområdet er kartlagt av Norsk Natur Informasjon (NNI) på vegne av Blåfall AS. Av naturtyper ble det registrert tre forekomster av naturbeitemarker av regional verdi (B-verdi) og en bekkekløft av lokal verdi (C-verdi). Den ene naturbeitemarken vil bli påvirket av planlagt rørtrasé og bekkekløften vil få redusert vannføring.

Naturvernforbundet viser til at det i nærområdet er registrert dobbeltbekkasin, lirype og stær, som alle har status som nær truet (NT) i Rødlista. I tillegg er det fossefall, strandsnipe og vintererle i tilknytning til Eima. Klager viser til at Hol kommune har fått gjennomført utredninger av naturmiljø i nærområdet, og at det der ble registrert fuglearter på Rødlista. Klager mener at det ikke kan utelukkes at det finnes slike arter også rundt Eima.

Departementet kan ikke se at Eima kraftverk kan ha nevneverdige ulemper for fugler på Rødlista, utover ev. forstyrrelser i anleggsperioden. Departementet mener at utbyggingen kan få noen negative konsekvenser for den ene forekomsten av naturbeitemark av regional verdi og for bekkekløften av lokal verdi. Dette må tillegges noe vekt i vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

Departementet finner at tiltaket er godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger og høringer til at vedtak kan fattes. Departementet viser til at materialet antas å gi den kunnskap som

kreves om utbredelse av naturtyper og arter og den økologiske tilstanden i området. Også virkningene av utbyggingen er godt nok opplyst.

Departementet har tatt utgangspunkt i driftsmetoder, teknikker og lokalisering som ut fra en samlet vurdering og avveining av tidligere, nåværende og fremtidig bruk gir de beste samfunnsmessige resultater.

Departementet finner at en utbygging av Eima kraftverk i tråd med NVEs vedtak ikke vil ha en uakseptabel samlet belastning for naturmangfold.

Andre forhold

Klager hevder at NVE har begått flere saksbehandlingsfeil i behandlingen av søknaden, og at disse i sum medfører at vedtaket er ugyldig, jf. forvaltningsloven § 41. Departementet kan ikke se at dette er tilfelle. For en nærmere gjennomgang av dette vises det til NVEs merknader i oversendelsesbrev av 28.6.2016.

Oppsummering

Eima kraftverk vil bidra med en årlig produksjon på rundt 8,5 GWh. Kraftverket vil gi positive ringvirkninger lokalt og varige inntekter til søker og kommune.

Etter departementets oppfatning vil en utbygging av Eima kraftverk i tråd med NVEs fastsatte vilkår gi betydelige negative konsekvenser for landskap- og friluftsliv og noe negative konsekvenser for naturmangfold.

Etter en helhetsvurdering finner departementet at fordelene og nytten ved tiltaket er mindre enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser. Vilåret for konsesjon er således ikke oppfylt, jf. vannressursloven § 25.

4. Departementets vedtak

Klagen fra Advokat Ola Brekken på vegne av Monique Aas Hertzberg og Kirsten Rytter tas til følge. Departementet omgjør NVEs vedtak av 16.12.2015 og avslår søknaden om Eima kraftverk.

Dette vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28, tredje ledd, første punktum.

Med hilsen

Lars Christian Sæther (e.f.)
avdelingsdirektør

Siri Merethe Fagerheim
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Fylkesmannen i Buskerud

Hol kommune

Norges vassdrags- og energidirektorat

Adresseliste

Advokatfirmaet Haavind AS v/Ola Brekken	Bygdøy allé 2, Pb 359 Sentrum	0101	OSLO
Blåfall AS	Parkveien 33 b	0258	OSLO